

Riksidrottsförbundet
Adress: Idrottens Hus, 100 61 Stockholm
Tel växel: 08-699 60 00 | Fax: 08-699 62 00
e-post: riksidrottsforbundet@rf.se | www.rf.se

Mottagare: Kulturdepartementet
Adress: 103 33 Stockholm
Sweden

Dnr: 246/-03 MH

Datum: 22 juni 2016

Remissvar på betänkandet Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13) Dnr Ku2016/00504/D

Riksidrottsförbundet (RF) har givits tillfälle att lämna synpunkter på remissen av betänkandet Palett för ett stärkt civilsamhälle.

RF delar den positiva grundsyn på civilsamhället som utredningen ger uttryck för. Utredare Dan Ericsson visar en stor förståelse för det civila samhällets betydelse och komplexitet. Utredningen ger en bra överblick, kunskap och förståelse för det omfattande civila samhället som finns i Sverige. Det är glädjande att civilsamhällets betydelse för mellanmänsklig tillit och social sammanhållning lyfts fram. Särskilt i de händelserika och omvälvande tider vi lever i.

Baksidan av det breda angreppssätt som Dan Ericsson antar är att utredningen spänner över så många områden att den blir spretig. Utredaren landar i allt från lagförslag till tips till kommuner. För att det ska bli en märkbar effekt för civilsamhället måste regeringen genomföra totalt sett många små förändringar. Därför ligger ett tungt ok på regeringens axlar att inte göra förslagen i denna utredning till en angelägenhet endast för Kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke och Kulturdepartementet utan här måste regeringen ta ett helhetsgrepp.

Enligt Dan Ericsson omfamnar civilsamhället allt från det traditionella föreningslivet med de stora folkrörelserna till sociala företag och lösliga upprop och nätverk. När utredningen försöker angripa och omfamna problem med ett så brett angreppssätt blir konsekvensen att lösningarna blir allt för ofta oskarpa. Utredaren skriver "för att analysera organisationernas särart ser utredningen dock inte ett behov av att avgränsa frågan associationsrättsligt", vilket RF menar snarare är en förutsättning för att kunna lämna och genomföra skarpa förslag. Det är skillnad på sociala företag, nätverk och ideella föreningar.

Svensk idrottsrörelse är en av de största folkrörelserna i Sverige med 3,2 miljoner medlemmar. Idrottsrörelsen är en positiv kraft i det svenska samhället som bidrar till välmående och ökar folkhälsan. Undersökningar visar att 96 procent av de ungdomar som idrottar mår fysiskt ganska eller mycket bra, att idrottsaktiva ungdomar mår bättre, är mer positiva till livet och ser också mer positivt på framtiden än sina icke idrottande kamrater.

Riksidrottsförbundet

Adress: Idrottens Hus, 100 61 Stockholm
Tel växel: 08-699 60 00 | Fax: 08-699 62 00
e-post: riksidrottsforbundet@rf.se | www.rf.se

För att vi ska kunna fortsätta utvecklas och bidra till ett öppet, starkt och inkluderande samhälle behöver vi samhällets och statens stöd att ta bort onödiga hinder som försvårar för vår verksamhet.

Det principiellt viktigaste området är synen på föreningslivets och idrottens särart. Hur förhåller sig den ideella sektorn till den offentliga och den privata? Allt för länge och allt för ofta har lagar, regelverk och förhållningssätt grundats på att det bara finns två sektorer i samhället – den offentliga och den privata. När den ideella sektorn ska hanteras i dessa lagar och regler betraktas föreningar som företag, för att betraktats mer lika företag än offentlig verksamhet.

Konkurrensrätten

Detta blir särskilt tydligt i avsnittet Konkurrensrätten 5.2.1 där idrottens demokratiskt fattade beslut i enlighet med den grundlagsskyddade föreningsfriheten möter konkurrenslagens syfte att motverka hinder för effektiv konkurrens, som i sin tur är utformad med EU-rätten som förebild. Föreningar ska inte bedömas efter marknadsekonomiska grundprinciper.

RF hade gärna sett att utredaren hade fördjupat sig i detta område ytterligare och kunnat lägga skarpare förslag till hur denna konflikt ska lösas. Därför är det av yttersta vikt att, som utredaren föreslår, regeringen omgående klargör det EU-rättsliga läget i frågan om idrottens ideella verksamhet i Sverige strider mot EU:s konkurrensregler samt att regeringen säkerställer idrottens särart ur ett konkurrensrättsligt perspektiv. Det ska ju vara politiken och inte juridiken som i grunden bestämmer hur konkurrensrätten och föreningsfriheten förhåller sig till varandra.

Konsumenträtten

Principiellt handlar idrottsrörelsens problem kopplat till konsumenträtten om samma sak som konkurrensrätten, med den skillnaden, som utredningen också pekar på, att konsumenträtten är skapad för att skydda konsumenten som den svagare parten på marknaden. Men problemet grundar sig i att det regelverket bygger på två sektorer – den offentliga och den privata. Självklart ska idrottsföreningarna både vara och uppfattas som ideella allmännyttiga föreningar. Men det behövs ett klargörande hur konsumenträtten förhåller sig till föreningsrätten.

RF stödjer förslaget att Konsumentverket ska utarbeta en exempelsamling över vad som är respektive inte är näringsverksamhet enligt konsumentlagstiftningen. Det arbetet ska självfallet bedrivas i samverkan med civilsamhällets organisationer.

Riksidrottsförbundet
Adress: Idrottens Hus, 100 61 Stockholm
Tel växel: 08-699 60 00 | Fax: 08-699 62 00
e-post: riksidrottsforbundet@rf.se | www.rf.se

Regeringen måste dock vara tydliga i sitt uppdrag till Konsumentverket. De politiska ingångsvärdena i arbetet bör vara att medlemmar är just medlemmar och inte kunder och att föreningar inte är att likställa med företag i juridikens ögon.

Myndigheters roll i ett stärkt civilsamhälle

Tolkningen av konkurrensrätten respektive konsumenträtten är två exempel på behovet av att regeringen tydligt visar hur den beslutade politiken för det civila samhället ska implementeras. Utredningen lyfter förtjänstfullt fram ytterligare områden där regelverk och tillämpningen av dem inte har tagit hänsyn till den ideella sektorns särart, exempelvis i fall där tex Fortifikationsverket, Livsmedelsverket, Socialstyrelsen och Kammarkollegiet verkat. RF stödjer utredarens bedömningar och förslag för dessa.

För att öka kraven på att myndigheter ska ta hänsyn till civilsamhället i sin verksamhet förslår utredaren

- att myndigheter och regeringskansliet årligen ska rapportera kontakter och samråd med civila samhället,
- att myndigheters uppgift att samarbeta med andra myndigheter och andra ska preciseras i myndighetsförordningen så att det uttryckligen anges att samarbetet med andra även ska omfatta det civila samhällets organisationer när det är relevant för genomförandet av myndighetens uppdrag,
- att vid varje rekrytering av en myndighetschef ska ansvarigt fackdepartement överväga om kunskap om och erfarenhet från det civila samhället ska ingå i den kravprofil som upprättas, antingen som ett krav eller som en merit.

RF stödjer förslagen men den viktiga frågan är ju hur kontakterna med civilsamhället påverkar myndighetens verksamhet och beslut. Regeringen kommer behöva hitta ytterligare åtgärder för att det ska bli förändring. Regeringen borde i högre utsträckning i regleringsbrev understryka att myndigheter ska ta hänsyn till civilsamhället i sin myndighetsutövning samt göra en betydligt mer ingående uppföljning av om myndigheter följer politiken för det civila samhället.

Mottagande av asylsökande

De insatser som civilsamhället genomförde i samband med den omfattande vågen av personer som sökte asyl i Sverige under hösten 2015 var ovärderliga för samhället. RF delar utredningens bedömning att många organisationer inom civilsamhället gör omfattande och avgörande insatser i mottagandet av asylsökande och i det efterföljande integrations- och

Riksidrottsförbundet

Adress: Idrottens Hus, 100 61 Stockholm
Tel växel: 08-699 60 00 | Fax: 08-699 62 00
e-post: riksidrottsforbundet@rf.se | www.rf.se

inkluderingsarbetet som kommer att pågå under många år framöver. Migrationsverket vill att mottagningsenheterna ska utöka kontakterna med organisationer och föreningar i näringslivet. Syftet med detta var att öppna kontaktvägar för asylsökande till näringslivet. Dock finns svårigheter för Migrationsverket att ekonomiskt stödja civilsamhällets olika verksamheter. Framförallt finns regelverk som upplevs krångliga och som gör att föreningslivet drar sig för att samverka med mottagningsenheterna. Dessa regelverk måste förenklas.

RF menar att regeringen bör genomföra åtgärder som underlättar för det civila samhällets organisationer att långsiktigt bidra till verksamheter som gör tiden i väntan på beslut om uppehållstillstånd meningsfull och förbättrar möjligheten till en snabbare etablering i näringslivet, t.ex. svenskundervisning och sociala mötesplatser.

Arbetsmarknadsområdet

Utredaren lägger fokus på sociala företag, men RF ser stora möjligheter att även inkludera idrotten i detta arbete. Vi ser framförallt möjligheter att hitta en gemensam modell kring Traineejobb. Inte minst utifrån det faktum att målgruppen 20-24 år är en mycket lämplig målgrupp för arbetsmarknadsprojekt inom svensk idrott. Många distriktsidrottsförbund vittnar om lyckade projekt just för denna målgrupp. Nyligen har ett större projekt genomförts i tre av våra distrikt (Jämtland-Härjedalen, Gävleborg och Västernorrland) just utifrån liknande upplägg.

Utan lokaler, ytor och miljöer, inget livskraftigt civilsamhälle

Bostadsbristen i storstäder och tillväxtregioner är en av de stora samhällspolitiska utmaningarna. Många nyanlända och en stark urbanisering ställer krav på att många bostäder byggs och det snabbt. Här finns av erfarenhet befogad oro att idrottens och annat föreningslivs behov av anläggningar och möteslokaler missas i planeringsprocessen. Konsekvensen för bostadsområdet blir betydande, då vi vet att ett rikt föreningsliv bygger tillit och tilltro mellan människor och skapar ett kitt och känsla av tillhörighet i näringslivet. Utredningen tar upp behovet av att kommunerna ska beakta behovet av lokaler, ytor och miljöer i arbetet med samhällsplanering. Men den bedömningen räcker inte. För idrottsrörelsens del måste idrotten bli en naturlig del i byggandet av den hållbara staden. För att nå dit behövs

- att idrott skrivs in i plan- och bygglagen,
- att Boverket tar med idrott i sin vägledning till kommunerna,
- att samråd med våra distriktsidrottsförbund sker när översiktsplaner och den

Riksidrottsförbundet
Adress: Idrottens Hus, 100 61 Stockholm
Tel växel: 08-699 60 00 | Fax: 08-699 62 00
e-post: riksidrottsforbundet@rf.se | www.rf.se

fördjupade översiktsplanen tas fram.

Ökad social sammanhållning

Utredaren föreslår att en statlig delegation tillsätts med uppdrag att i nära samverkan med civilsamhällets organisationer och berörda kommuner etablera långsiktiga lokala plattformar för det civila samhället i socioekonomiskt utsatta bostadsområden.

RF stödjer förslaget. Idrotten med sitt gemensamma språk och struktur kan vara en stark och positiv kraft i socioekonomiskt utsatta områden och även på ett naturligt sätt skapa möten över olika gränser och mellan grupper.

Skolans kompensatoriska roll

Utredaren föreslår att skolan bör få en tydligare roll i att öka ungas kunskap om civilsamhället i stort och möjliggöra ingångar till föreningslivet i syfte att stärka det civila samhället i demokratin. Civilsamhällets och föreningslivets roll i demokratin bör omfattas av ett nationellt skolutvecklingsprogram med inriktning på värdegrunds- och medborgarskapsfrågor. RF delar utredningens bedömning och ser goda möjligheter att skolan kan hitta samverkan med de skolidrottsföreningar som redan i dag finns på ca 1 300 skolor. Med rätt stöd från skolan kan skolidrottsföreningen utgöra en reell praktik av flera områden inom samhällskunskapen som berör demokrati, den demokratiska processen och värdegrundsarbete.

I övrigt stödjer RF nedanstående förslag:

- Att det inte bör införas en lag om ideella föreningar och inte heller en lagreglerad frivillig registrering av ideella föreningar då RF anser att en lag om ideella föreningar och obligatorisk registrering skulle riskera att komma i konflikt med principen om ideella föreningars självständiga ställning,
- Att det införs ett krav på kommittéer och särskilda utredare som lämnar förslag som på olika sätt berör eller kan påverka det civila samhällets organisationer att utföra och redovisa konsekvensanalyser med avseende på vilka ekonomiska och andra konsekvenser som ett genomförande av de nya eller ändrade reglerna får,
- Att förvaltningsmyndigheter i samband med regelgivning som kan påverka det civila samhällets organisationer att göra en konsekvensutredning avseende vilka effekter som ett genomförande av de nya eller ändrade reglerna får för det civila samhällets organisationer,

Riksidrottsförbundet

Adress: Idrottens Hus, 100 61 Stockholm
Tel växel: 08-699 60 00 | Fax: 08-699 62 00
e-post: riksidrottsforbundet@rf.se | www.rf.se

- Att låta Tillväxtverket som en del i dess arbete på att förenkla för småföretag även titta på föreningslivet,
- Att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor får i uppdrag att arbeta med kompetenshöjande insatser gentemot statliga myndigheter, kommuner och landsting i frågor som rör civilsamhället.
- Att upphandlingsmyndigheten får i uppdrag att inom ramen för kriterieverksamheten särskilt beakta de mervärden som civilsamhällets organisationer erbjuder.
- Att upphandlingsmyndigheten får i uppdrag att bjuda in relevanta organisationer från det civila samhället i arbetet med att utveckla kriterier till upphandlande myndigheter inom olika verksamhetsområden, där civilsamhällets organisationer erbjuder tjänster.
- Att upphandlingsmyndigheten får i uppdrag att utarbeta en vägledning till upphandlande myndigheter för att underlätta för civilsamhällets organisationer att delta i offentlig upphandling. Upphandlingsmyndigheten får även i uppdrag att organisera återkommande nätverksträffar mellan beställare, upphandlare och civilsamhällets organisationer.

Sveriges Riksidrottsförbund

Stefan Bergh
Generalsekreterare